

Regeringskansliet
Justitiedepartementet
ju.remissvar@regeringskansliet.se
Kopia till ju.L2@regeringskansliet.se
Ju2025/01730

Yttrande över betänkandet Nya regler om arv och testamente (SOU 2025:91)

Övergripande

Attunda tingsrätt instämmer i allt väsentligt i utredningens bedömningar och förslag.

Rent allmänt kan konstateras att en del av förslagen kan leda till ett ökat antal domstolstvister. Det gäller till exempel de föreslagna talereglerna rörande den så kallade vederlagsregeln och den nya typen av nödtestamenten. Även reglerna till skydd för efterlevande sambo kan leda till tvister om ett samboförhållande förelåg vid tidpunkten för dödsfallet eller inte.

Därutöver har tingsrätten följande synpunkter och kommentarer.

Efterarvsrätt till försäkringsersättning

Utredningen har föreslagit att arvingar i första och andra arvsklass ska ha efterarvsrätt till försäkringsersättning som tillfallit den efterlevande maken som förmånstagare, om inte särskilda omständigheter talar för annat. Tingsrätten konstaterar dock att det av den föreslagna lagtexten i 3 kap. 2 § ärvdabalken framstår som osäkert i vilka situationer som efterarvsrätt ska inträda. Enligt tingsrätten bör lagtexten i stället ha lydelsen ”Detsamma ska gälla försäkringsersättning som tillfallit efterlevande make som förmånstagare, om inte särskilda omständigheter talar för annat”, eller liknande.

Vederlagsregeln

Tingsrätten anser att den föreslagna formuleringen ”i inte obetydlig omfattning” framstår som onödigt svår och att den inte passar i en modern och lättillgänglig lagtext. Det bör övervägas att välja en annan formulering. ”I

betydlig omfattning” skulle kunna vara ett alternativ. Ytterligare klargöranden för tillämpningen kan ändå göras i författningskommentaren.

Vidare har utredningen i detta avseende använt olika ordföljd i sitt förslag till ändring av 3 kap. 3 § ärvdabalken jämfört med sitt förslag till en ny bestämmelse i 4 kap. 3 § ärvdabalken. Tingsrätten anser att den föreslagna formuleringen i 4 kap. 3 § ärvdabalken framstår som tydligare.

Vilka brott som ska medföra möjlighet att begränsa rätt till laglott

Utredningen har föreslagit att en arvlåtare ska kunna begränsa en bröstarvinges rätt till laglott, om arvingen dömts till påföljd för uppsåtligt brott som inneburit en allvarlig kränkning av arvlåtarens person. Detsamma ska enligt förslaget gälla vid motsvarande brott mot en närstående till arvlåtaren. Enligt författningskommentaren ska begreppet allvarlig kränkning anses ha motsvarande innebörd som inom skadeståndsrätten.

Tingsrätten konstaterar att formuleringen ”allvarlig kränkning av arvlåtarens person” tillsammans med hänvisningen till skadeståndsrätten kan leda till otydlighet i fråga om bestämmelsen ska avse samtliga brott som omfattas av 2 kap. 3 § skadeståndslagen, endast brott som innefattar angrepp mot person eller något mellanting.

Enligt 2 kap. 3 § skadeståndslagen ska den som allvarligt kränker någon annan genom brott som innefattar ett angrepp mot dennes person, frihet, frid eller ära ersätta den skada som kränkningen innebär. Angrepp mot annans person avser då den kroppsliga integriteten. Hit hör till exempel misshandel, grov misshandel, försök till mord samt övergrepp i rättsak när den angripne utsätts för våld. Däremot brukar människorov och olaga frihetsberövande i detta sammanhang anses utgöra ett angrepp mot annans frihet medan olaga hot anses utgöra ett angrepp mot annans frid. (Se prop. 2000/01:68 s. 64.)

Tingsrätten konstaterar att det därmed kan uppstå oklarheter om vilka brott som avses omfattas av den föreslagna bestämmelsen i 7 kap. 3 a § ärvdabalken. Till undvikande av otydlighet bör bestämmelsen formuleras om.

Istadarätt när arvlåtare har begränsat bröstarvinges laglott

Utredningen har föreslagit att det inte ska finnas någon istadarätt när arvlåtaren har begränsat en bröstarvinges laglott. Enligt utredningen ska det i stället vara upp till arvlåtaren att förordna i testamente om han eller hon vill att bröstarvingens barn ska ärva. Tingsrätten instämmer i det som två av utredningens experter gjort gällande i denna fråga. Av samma skäl som

experterna hänvisat till anser alltså tingsrätten att det bör finnas en lagstadgad istadarätt för bröstarvingens barn även i avsedda situationer.

Krav på uppgifter om testamentsvittnen

Tingsrätten anser att testamentsvittnena - utöver angivande av ort och datum när de bevittnade testamentet - även bör intyga vilken tidpunkt på dagen när de bevittnade testamentet. Det finns situationer när en sådan uppgift kan få betydelse i bevishänseende.

Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

Utredningen har föreslagit att bevislätnadsregeln i fråga om testamentsvittnen ska gälla i dess tidigare lydelse om ett testamente har upprättats före ikraftträdandet. Utredningen har bedömt att det inte behövs några ytterligare övergångsbestämmelser. Tingsrätten anser att den frågan bör övervägas ytterligare i det fortsatta lagstiftningsarbetet.

Detta yttrande har beslutats av tingsrätten i sammansättning av lagmannen Anders Dereborg, chefsrådmannen Louise Conradi och tingsfiskalen Karin Söderström, även föredragande.

Anders Dereborg

Karin Söderström